

معروف ترین خوشنویسان دوره قاجار

۴ مرداد ۱۴۰۰ ساعت ۱۹:۳۲

خوشنویسی دوره قاجار از بعد زمانی، یک قرن و نیم را شامل می‌شود. یکی از تاثیرگذارترین دوره‌های خوشنویسی است. در این دوره بعد از خط نستعلیق، اقلام دیگر نظیر شکسته و ثلث نیز مورد اقبال قرار گرفت. هر چند که هیچ یک از آن‌ها به اندازه نستعلیق، شاهد تغییرات و تنوع سبک نشد، ولی اساتید قابلی در این عرصه به ظهور رسید.

خوشنویسی دوره قاجار از بعد زمانی، یک قرن و نیم را شامل می‌شود. یکی از تاثیرگذارترین دوره‌های خوشنویسی است. در این دوره بعد از خط نستعلیق، اقلام دیگر نظیر شکسته و ثلث نیز مورد اقبال قرار گرفت. هر چند که هیچ یک از آن‌ها به اندازه نستعلیق، شاهد تغییرات و تنوع سبک نشد، ولی اساتید قابلی در این عرصه به ظهور رسید؛ گلستانه، سید حسن خوشنویس‌بازی و ابوالقاسم قائم‌مقام فرهانی از آن جمله هستند. از جمله خوشنویس‌هایی که دستی هم در کتابت داشته‌اند و آثاری از آن‌ها در این نمایشگاه در معرض دید عموم قرار گرفته است، می‌توان به زین‌العابدین اصفهانی مشهور به «اشرف‌الکتاب» اشاره کرد. آقا زین‌العابدین، فرزند محمدتقی اصفهانی، ملقب به اشرف‌الکتاب، از استادان به نام خط نسخ در دوره ناصری است. وی از کتاب دربار ناصرالدین شاه قاجار بود که به سلطانی رقم می‌زد و از طرف او به اشرف‌الکتاب مفتخر شد. آقا زین‌العابدین از آقا محمود اصفهانی تعلیم گرفت و از روی خطوط میرزا احمد نیریزی مشق کرد و در این قلم، چنان به شهرت رسید که اعتمادالسلطنه در «المآثر و الآثار» او را از مفاخرین عظیم دولت می‌دانست. آقای زین‌العابدین عمری طولانی داشت و به واسطه همین، آثار بسیار گرانبهایی از وی به یادگار مانده که زینت بخش موزه‌ها و کتابخانه‌های ایران و جهان است. آخرین قطعه‌ای که از وی دیده شده، قطعه‌ای است که به «رقاع در سن صد و ده سالگی، بدون عینک، سنه ۱۲۸۹ هـ.ق» قلمی شد. از دیگر خوشنویسان دوره قاجار که نمونه‌ای از آثارش در این نمایشگاه دیده شده، ابوالحسن خان طباطبایی است. از نمونه آثارش، یک قطعه نسخ و رقع نیم دو دانگ عالی در کتابخانه مجلس شورای ملی موجود است. این قطعه از متروکات قوام‌السلطنه بوده است. میرزا غلام‌رضا اصفهانی از بزرگان خوشنویسی سده ۱۳ هجری قمری از دیگر خوشنویسان این نمایشگاه است. پدرش میرزاخان که به کسب قنادی اشتغال داشت از اصفهان به تهران آمد و به علت این که اولاد ذکوری نداشت در سالی که به مشهد مقدس، جهت زیارت حضرت رضا (ع) مشرف شد، استدعای پسری کرد که دعایش مستجاب شد و به واسطه همین نام وی را غلام‌رضا نهاد. در جوانی خطش مورد توجه محمدشاه قاجار قرار گرفت و به تعلیم فرزندان او پرداخت. در زمان ناصرالدین شاه نیز به همین وظیفه اشتغال داشت. میرزا غلام‌رضا تمام اقلام خط نستعلیق را استادانه می‌نوشت. از او آثار زیبایی به یادگار مانده است که معروف‌ترین آنها نگارش بسیاری از کتیبه‌های مدرسه سپهسالار است که در نهایت استادی است. از دیگر خوشنویسان به نام روزگار قاجار، میرزا محمد شفیع وصال شیرازی است که در سال ۱۱۹۷ هجری قمری به دنیا آمد. پدرش میرزا اسماعیل در فن استیفاء بی‌نظیر بود و در خط رقوق یگانه

آفاق بود. فتحعلی‌شاه قاجار او را به کمال و فضایل بسیار که در کمتر کسی جمع می‌شود، ستوده بود. وی تمام اقلام سعد را خوش می‌نوشت و در شکسته‌نویسی دستی توانمند داشت. وصال علاوه بر خوشنویسی، شعر نیز می‌سرود و اشعار وی نزدیک به سی‌هزار بیت و مشتمل بر قصائد، غزلیات، مراثی و ترجیعات و مثنویات است. اما ام سلمه قاجار، معروف به گلین خانم که در «حدیقه‌الشعرا» با نام عصمت قاجار از او یاد شده است، از خوش‌نویسان و سرایندگان سده ۱۳ هجری قمری است. او از همسر گرجی تبار فتحعلی‌شاه به نام زیباچهر خانم بود و خواهر تنی محمدعلی میرزادولت‌شاه محسوب می‌شد.

منبع: فروغ علی‌شاه‌رودی، پیدایش و تحول خوشنویسی در ایران، تهران، رسا، ۱۳۸۸، ص ۷۷

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/48436/معمروف-ترین-معمروف-قاجار-دوره-خوشنویسان>